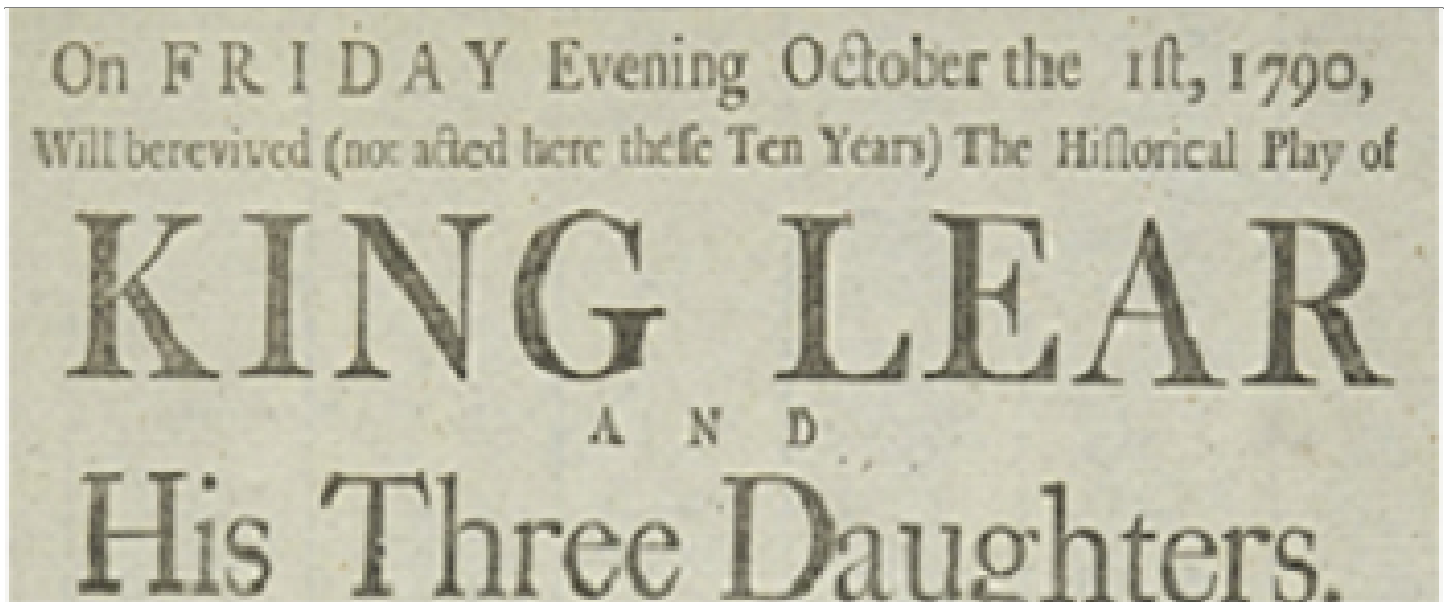

De la història a l'oblit

Autor: Xavier Climent

Data de publicació: 27-12-2021

Reproduïm un seguit de piulades en les quals En Xavier Climent informa que algunes obres de Shakespeare van ser censurades, fins a mitjan segle XIX, per motius ideològics.

De la història a l'oblit: la censura en les obres de Shakespeare

Molta gent ha sentit parlar de William Shakespeare, però el que segurament no saben és que les seves obres no van ser interpretades durant anys tal com ell les va escriure.

El 1681 el dramaturg Nahum Tate va reescriure El rei Lear amb un nou final: un final feliç. Es tracta d'un final feliç en què tant Cordèlia com el seu pare sobreviuen. I aquesta nova versió va resultar ser tan popular entre el públic, que l'adaptació de Tate va ser l'única versió de l'obra que es va escenificar durant els 150 anys següents.

D'altra banda, el gran crític del segle XVIII Samuel Johnson admetia, en la seva edició del 1765 de les obres completes de William Shakespeare, que la lectura d'algunes escenes del Rei Lear el pertorbaven extremadament. La mort de la filla de Lear, Cordèlia, a l'últim acte de la tragèdia el va torbar tant, que va evitar tornar a llegir l'escena fins que es va veure obligat a fer-ho per la seva feina com a editor. A més, deia que l'encegament del vell Gloucester a la meitat de l'obra era tan terrible, que un espectador de teatre no podria suportar-lo. Describia l'escena com un acte "massa horrorós per ser suportat en una exhibició dramàtica".

Hi ha, doncs, una llarga història de censura i reescriptura de les obres de Shakespeare. L'objectiu és que resultin menys traumàtiques per als seus lectors i espectadors.

No només això, sinó que Titus Andrònic, una altra obra força violenta de Shakespeare, va ser reescrita de forma semblant. En aquesta peça, un dels personatges femenins és violat i li tallen llengua i mans per prevenir que delati els seus atacants. Quan l'obra va ser escenificada a Anglaterra el 1850, tots aquests factors van ser omesos.

Tal com escrivia un crític de l'època, «el desvirgament de Lavínia i l'amputació de la seva llengua i de les seves mans, etc. han estat omesos totalment». El crític també comentava que amb aquestes noves condicions l'obra passava a semblar «no només presentable, sinó que fins i tot era atractiva com a resultat».

La violència no era l'única cosa que inquietava els lectors i espectadors de Shakespeare. La raça i la sexualitat també causaven problemes. Així, el president nord-americà John Quincy Adams escrivia el 1786 que, encara que pensava que Otel·lo era una gran obra en molts aspectes, la relació interracial, que és el motiu central de l'obra, li semblava «imprudent, desagradable i inconcebible».

Altres figures importants també van expressar reserves sobre diversos aspectes de l'obra de Shakespeare. La reina Victòria, al seu torn, criticava l'humor sexual de les obres. Així el 1859 va escriure a la seva filla gran que mai no havia "tingut el valor" de veure en escena Les alegres comares de Windsor «havent sempre escoltat com n'era d'ordinària, ja que el teu adorat Shakespeare és terrible en aquest aspecte i moltes coses han de ser omeses en moltes obres». Per contrarestar aquestes i altres objeccions semblants, es va desenvolupar un mercat d'edicions impreses de les obres.

El 1815 Thomas i Harriet Bowdler van publicar La Família Shakespeare per «presentar al públic una edició de les obres que qualsevol pare, qualsevol guardià o qualsevol instructor de la joventut puguin posar-la sense por a mans del pupil». Els Bowdler van editar vint de les obres de Shakespeare. Les van publicar eliminant paraulotes i moltes referències sexuals i de violència. També van canviar trames perquè fossin menys desoladores. La mort d'Ofèlia a Hamlet, per exemple, va passar a ser un ofegament accidental. Així, es va voler evitar que els lectors s'esgarriessin amb la imatge d'un aparent suïcidi.

Raça, violència, sexualitat, suïcidi: moltes de les coses, que, com es diu, resulten massa inquietants per als estudiants d'avui dia, eren exactament el que molestava els lectors i espectadors d'altre temps. Shakespeare mai no ha estat un dramaturg innocu o reconfortant i les seves obres sempre han estat capaces de neguitejar el seu públic.

M'agradaria ara fer una reflexió. Penseu el següent. En primer lloc, què hauria passat si algú hagués cremat tots els llibres originals de Shakespeare i totes les còpies i aquesta persona els hagués reescrit al seu gust? ¿Què hauria passat si després de 150 anys de representació al teatre ningú hagués fet esment que l'obra original no era així? Què hauria passat si no hi hagués l'original, ni les còpies, i cada cop menys gent sabés que l'obra original no era tal com es representa i que els pocs que quedessin diguessin «aquesta obra no és l'original!» i se'ls silenciessin i se'ls tractessin de bojos? Doncs possiblement passaria que al final tothom pensaria que el Rei Lear tenia de debò aquell final feliç, mentre que la versió primitiva es perdria en l'oblit de la història. Per tant, manipular la història és molt fàcil. Només es tracta d'eliminar tot el que no interessa que se sàpiga, de censurar les veus que diuen una altra cosa i de potenciar una història oficialitzada. Es tracta de promocionar una mena d'historiadors i investigadors que expliquin i escriguin la mateixa versió de la història.

En segon lloc, veiem que es van haver de transcriure perquè molta gent no podia acceptar aquells finals, aquelles

escenes, etc. És a dir, calia refer una obra per aconseguir que la gent no quedés trasbalsada amb aquells acabaments. Calia manipular en certa manera els sentiments de la gent: ?No els hem de preparar per a coses terribles. Els hem de preparar per a "disneys". És com si l'autoritat digués: ?És una manera d'educar la societat a la meva manera; no vull que penseu que això tan terrible pot existir i ser real. Jo determino el que pots o no pots veure o llegir». És una manera d'infantilitzar la societat.

Si ajuntem les dues afirmacions tenim que la història pot ser, d'una banda, manipulada, i de l'altra suavitzada ?que no sigui tan dura o cruel?. D'aquesta manera, serà acceptada per una gran majoria, encara que sí que hi ha punts que els puc fer cruels i durs per conveniència i d'altres ignorar-los.

Xavier Climent

Podeu llegir el fil original en aquest enllaç:

<https://twitter.com/ivaxsirc/status/1473405361348562958>